

HIVATALOS JELENTÉS A KÖZSÉGI FAISKOLÁK

és azzal kapcsolatos

gyakorlati népoktatás

valamint

a hazai általános kertipar és kereskedelem 1876/7 évi állapotáról.

ELŐTERJESZTI

a földművelés- ipar- és kereskedelemügyi

NAGYMÉLTÓSÁGU MAGYAR KIR. MINISZTERIUMHOZ

Lukácsy Sándor,

mint a földművelés- ipar- és kereskedelemügyi m. kir. ministerium által a
községi faiskolák berendezésére kiküldött ministeri biztos.

Kézirat helyett.

Budapest, 1877.

Nyomatott Neuer I.-nál Károly-kört 2.

564043

KNY-19-00701

Földmivelés- ipar- és kereskedelem ügyi
Nagyméltóságú m. kir. Minister úr!

Napról napra aggasztóbb közigazdászati állapotaink keserű bizonytságot tesznek arról, hogy a földmivelésnek első sorban ápolására még hosszú évek során utalt hazánkban az egyoldalú gazdasági iparunkkal nem állhatjuk meg a világpiaczok versenyét; a sok oldalú gazdasági ipar mint a gazdasági reformok ez első postulatumánál pedig mereven utját állja azon sajnos körülmény, hogy ügyes földmives munkás kezekkel nem rendelkezünk; annál fogva a gazdasági felsőbb intézetekből évente nagyobb számban a gyakorlati térre lépő reform vezérférfiainak törekvései eltörpülnek, mert nincs figyelem fordítva a földmives munkaképesség kifejtésére, kultur-harczunkban hiányzanak drágán képzett vezérférfiaink mellett a munka közharczosai.

Mi természetesenb annál fogva mint az, hogy törvényhozóink által bölcsen alkotott népoktatási törvény rendeleténél fogva a gazdaság és különösen a kertészet gyakorlati tantárgyul felvételvé a népiskolákban és tanító képezdéekben, a néptanítók által a községi faiskolák útján kifejtessék már a nép zsenge korában a földmives munkaképessége, hogy ekként földmivelő országunkat megillető reformok ügyes végrehajtomunkás kezek útján lehetővé tétessenek.

Midőn 1874. aug. 6-án a községi faiskolák berendezésére megbizást nyertem, kiindulva azon nézpontból, hogy a jól rendezett forgalmi eszközök mellett minden távolsági

nehézségek elenyészvén, miénknél olcsóbban termelt amerikai és ausztraliai buza leszorítja illetén termeléseinket a világ piaczaíró, annálfogva nagyobb sulyt kell fektetnünk a gazdasági értékesebb ipar termékeire, különösen annálfogva is, mert népünk legnagyobb része — a kisbirtoku földmívelő — nem képes többé a kenyérvények termelésével a versenyt megállni a gépek segítségével gyárilag gazdálkodó nagy birtokossal szemben; a földmívelési munkaerő kifejtésével annálfogva oda kell azt képesíteni, hogy számos családtagjának munkatőkéjét a földmívelés iparosabb és értékesebb terményeiben értékesíthesse; következőleg a népoktatási törvény rendeletei azon esetben lennének a gyakorlatban megoldva, ha minden vidék viszonyai jelezte földmívelési ipar ágában az azon vidékbeli ifjuság a községi faiskolákban gyakorlati munkaképességet nyerne.

De miután ily szervezés költségességénél fogva jóval fölül mulná mai állami pénzerőnk; én a fatenyésztésre fektettem eme első kiinduláskor a főszlyt, annálfogva: mert klimatikai javítások a nagyobb mérvű faültetések szükséglik; mert különösen a gyümölcstermelés azon nélkülözhetetlen gazdasági ág hazánkban, mely míg egyrészt egészséges táplálékánál fogva megkiméli az eltartható és könnyebb kivitelű terményeinket, másrészt a külföldről újabb időkben már Amerikából is tetemes behozatalnak kell hogy gátot vessen nemcsak, de gyümölcs-kivitelünkkel nemzeti bevételünket szaporítsuk; főleg pedig azért, mert a fatenyésztés körül minden földmívelési és növénytenyésztési munkálatok előfordulván, a fatenyésztésben jártas a gazdasági ipar bármely ágát sikeresen kezelheti.

Ebbeli munkásságom kifejtésénél midőn egész buzgalommal működöm, a községi faiskolák állapotának kiderítéseül f. é. 1877. febr. 3-ról 7. sz. a. a megyei t. alispánurak útján az illető községek közötti szétosztás végett megküldött, és most már kitöltve visszaszármaztatott úrlapok arról tanuskodnak, hogy míg az ország legtöbb községe faiskola térrel már ellátva van, munkásság csak ott mu-

tatkozik, hol tanult kertész működik, és hol a faiskolát kezelő néptanító részére a községi faiskolák utmutató közlönye „A nép kertésze“ lap járatic, igen természetesen, mert a faiskola kezelésére és az ez uton nyújtandó gyakorlati szakoktatásra utalt néptanítók képeztetése alkalmával ezen szakra kevés figyelem fordittatván, járatlanságukban mint a tanítói állással össze nem férő hivatást lenézik, — míg ellenben koronként folyton buzdítva a faiskolát kezelő néptanítók gyakorlati utmutatásokkal és szükséges foglalkozásokkal ellátva, hajlamuk fölébresztetik és együttesen a szak-gyakorlati munka körébe belevezettetik.

Legtöbb helyütt azonban a kijelölt faiskola illetéktelen célokra használtatik a község vagy a hitfelekezeti előljáróság által: másutt a kormányi, megyei rendeletek és saját utasításaim kijátszására néhány hasznavehetetlen falón abba ültetve, de fatenyésztésnek és szakoktatásnak még csak nyomai sem ismerhetők fel; sőt vannak községek, hol a faiskola haszonbérbe van adva, vagy valamelyik községi közegnek javadalmaul szolgál, holott a földmívelési, ipar és kereskedelemügyi magy. kir. nmlgu miniszterium 1874-ik évi 3599. sz. a. a törvényhatóságokhoz intézett leiratával ilyenén visszaéléseket rögtön beszüntetni rendelte.

Midőn tehát a megbízó miniszterium által oda vagyok utalva, hogy a községi faiskolák berendezésénél és a földmívelési munkaerő kifejtésére szolgáló intézkedéseimnél a törvényhatóságok erélyes közreműködésére támaszkodjam, — a kitöltve befolyt ürlapok utján nyert adatokat megyénként összeállítva, a megyei közigazgatási bizottságokat folyó év szeptember 12-kén 100. sz. a. kelt megkereső levéllemel egyenkint felkértem, hogy a faiskolák munkássága és azzal kapcsolatos népoktatás körül kijelölt hiányokat és gyarlóságokat a vallás és közoktatásügyi m. kir. nmlgu miniszterium f. év január 19-ről 1001. számú leirata értelmében orvosolni sziveskedjenek.

A községi faiskolák állapotát az érintett jelentő ürlapok adatai szerint megyénként össze állítva következő statisztikai táblázatot van szerencsém előterjeszteni.

Megye	Van összesen	Tett jelentést	Nem tett jelentést	Nincs faiskola	Ujon 1876/7 kiadva		Czéljaira nem alkal- mas	
	község				község- ben	□ öl	községben	□ öl
Abauj	260	160	100	49	16	10410	—	—
Alsó Fehér	170	170	—	79	59	76657	—	—
Arad	219	207	12	74	27	18622	3	700
Árva	99	1	98	—	—	—	—	—
Bács-Bodrogh	122	117	5	2	18	14577	—	—
Baranya	359	314	45	38	41	19421	3	1765
Bars	178	191	—	16	24	5290	1	500
Békés	27	26	1	2	4	4197	—	—
Beregh	271	58	213	6	3	3800	1	1200
Besztercze Naszód	97	93	4	5	7	3476	1	1200
Bihar	504	424	83	147	35	37007	15	55770
Borsód	181	153	28	5	7	10843	2	2600
Brassó	23	26	—	3	7	3274	—	—
Csanád	31	27	4	1	2	3200	—	—
Csik	63	61	2	7	8	2107	—	—
Csongrád	18	14	4	—	3	45294	—	—
Esztergom	53	53	—	—	4	2400	3	2340
Fehér	103	107	—	10	12	6550	4	4650
Fogaras	88	79	9	23	15	6771	—	—
Gömör K. Hont	274	259	15	29	29	11661	8	4345
Győr	97	85	12	8	12	12524	1	500
Hajdu	19	18	1	—	3	8700	—	—
Háromszék	114	104	10	20	31	16566	—	—
Heves	114	131	—	13	26	15357	2	2855
Hont	185	174	11	17	17	2245	5	1618
Hunyad	430	122	308	64	16	12211	—	—
Jász-N.-Kun-Szolnok	41	45	—	—	1	800	—	—
Kis-Küküllő	118	113	5	41	13	12551	—	—
Kolozs	232	236	—	135	35	32792	1	300
Komárom	95	95	—	21	5	4690	1	1200
Krassó	459	—	459	—	—	—	—	—
Liptó	147	42	105	15	4	4545	—	—
Marmaros	164	137	27	66	18	7982	—	—
Maros Torda	211	94	117	9	14	4939	—	—

Czéljai- tól elvonva	Évek óta semmi munkásság		Munkásságot kifejt			Az egész me- gyében			Átlag ☐ öre csemete	
	☐ öl	községben	☐ öl	községben	☐ ölön	facsemete darab	községben	☐ ölön		facsemete darab
2	1800	33	22490	62	67603	17534	111	100503	25436	0.24
		27	29243	5	4930	734	91	110830	4586	0.04
		31	17326	72	55012	67670	133	91660	72338	0.80
		—	—	1	150	80	1	150	80	0.53
		5	4678	92	219508	937486	115	238763	948571	3.19
		112	48335	118	51704	43907	276	123025	49083	0.39
		46	26669	104	54518	51846	175	86977	53700	0.62
		—	—	20	116428	185495	24	120625	189563	1.56
		34	40762	14	10337	1782	52	56099	2121	0.04
		28	16176	52	14103	31830	88	34955	32247	0.93
1	1200	103	224186	124	213965	164115	277	530928	168745	0.31
		33	38520	105	102566	66899	148	155729	69314	0.44
		2	3405	14	10416	12412	23	17095	18966	1.10
		—	—	24	57859	179336	26	61059	181837	2.82
		9	5181	37	13920	23927	54	21208	24104	1.13
		—	—	10	36342	29838	13	82636	64338	0.76
		2	900	41	49284	72063	50	54024	72063	1.35
		16	20325	65	104736	166396	97	136261	166587	1.22
		24	5033	17	4416	5695	56	16220	6956	0.43
		75	45597	115	67689	47182	230	131292	49790	0.38
3	2000	6	4326	58	58493	124043	77	75843	126193	1.87
		2	5944	13	36072	125662	18	50715	126363	2.68
		23	11169	30	26193	15129	84	53928	16282	0.31
		21	15863	69	61824	79850	118	95899	89405	0.75
		59	33971	76	45602	51652	157	83436	52264	0.62
		33	10966	9	2378	1108	58	25555	2007	0.03
		3	4640	41	108150	205647	45	112990	206314	1.84
		30	21693	29	18669	6088	72	52913	7108	0.13
		38	20038	27	20442	7559	101	73272	8699	0.11
		13	5216	55	64995	95016	74	76101	95356	1.28
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
		12	8090	11	3758	2485	27	16393	2576	0.15
		26	7937	27	14952	13360	71	30871	14534	0.46
		41	15478	30	17339	11291	85	37756	12765	0.36

Megye	Van összesen	Tett jelentést	Nem tett jelentést	Nincs faiskola	Ujon 1876/7 kiadva		Czéljaira nem alkal- mas	
	község				község- ben	öl	községben	öl
Moson	49	46	3	5	7	1329	—	—
N.-Küküllő	123	131	—	29	16	5120	1	80
Nógrád	278	247	31	39	10	4052	9	4176
Nyitra	453	296	157	74	44	22309	2	300
Pest	199	197	2	23	18	30022	5	7767
Pozsony	300	293	7	40	31	15638	1	1200
Sáros	378	251	127	78	12	4379	1	600
Somogy	311	249	62	30	50	14151	1	300
Sopron	237	209	29	23	50	30851	1	1600
Szabolcs	137	111	26	24	4	3652	5	5000
Szatmár	308	232	76	48	35	23228	2	1250
Szeben	86	86	—	8	—	—	—	—
Szepes	205	207	—	74	29	6391	—	—
Szilág	205	190	15	—	25	27042	2	1800
Szolnok-Doboka	320	295	25	107	57	41905	—	—
Temes	221	203	18	8	41	29956	2	2500
Tolna	113	108	5	9	10	7266	—	—
Torda-Aranyos	140	88	52	21	10	6801	4	1340
Torna	48	37	11	10	1	400	—	—
Torontál	219	189	30	34	18	16485	2	2400
Trencsény	414	349	65	91	87	22964	—	—
Turóc	97	101	—	50	16	6340	1	600
Udvarhely	134	82	52	10	34	24319	—	—
Ugocsa	74	48	26	20	4	1704	—	—
Ung	211	129	82	62	1	1600	3	4318
Vas	627	501	126	133	77	25775	—	—
Veszprém	186	184	2	15	10	5365	1	300
Zala	661	291	370	134	21	9121	1	500
Zemplén	452	162	190	59	33	15601	3	1800
Zólyom	136	85	51	31	7	6047	—	—
Az 1876/7. összeg	12887	9533	2318	2194	1274	797273	98	198873
Az 1874/5. összeg					329	191035		

Czéljai- tól elvonva		Évek óta semmi munkásság		Munkásságot kifejt			Az egész me- gyében			Atlag ☐ öltre csemete.
községben	☐ öl	községben	☐ öl	községben	☐ ölön	facsemete darab	községben	☐ ölön	facsemete darab	
—	—	5	1966	29	21519	47622	41	24810	49122	1·97
—	—	24	12755	61	26460	41708	102	44415	42632	0·89
2	1460	88	53454	98	62226	51505	208	125368	54141	0·46
—	—	111	45347	65	44073	127832	222	112033	147591	1·53
1	1600	28	26711	114	560047	4265983	173	626147	4305482	6·43
—	—	52	26776	169	107738	224990	253	151344	226679	1·63
5	2625	116	43051	39	16505	7916	173	67160	9911	0·17
—	—	57	26231	111	32908	86967	219	73590	93876	1·43
—	—	54	35486	80	61936	36858	185	129673	42126	0·37
—	—	44	64087	34	55265	60728	87	128004	61410	0·58
—	—	78	64083	69	62264	50720	184	150825	52499	0·37
—	—	48	28844	30	29216	13699	78	58060	13951	0·28
—	—	16	3282	98	22964	43108	133	32637	44460	1·44
—	—	73	52934	90	64698	35573	165	145974	37880	0·28
—	—	79	39512	52	31878	18247	188	113295	22566	0·99
—	—	29	17112	123	98711	71654	195	148279	79383	0·53
—	—	5	2450	84	68275	161781	99	77991	162927	2·54
—	—	20	7428	33	19091	8190	67	34660	8570	0·27
—	—	9	8300	17	17600	5766	27	26300	6041	0·25
—	—	17	20000	118	156186	207093	155	195071	230793	1·34
—	—	55	15934	116	27431	40635	258	66329	46043	0·84
—	—	20	8006	4	1300	5608	51	16246	5743	0·37
—	—	18	5228	20	15250	10449	72	54797	12757	0·25
—	—	20	17705	4	1700	1518	28	21109	1877	0·05
1	1400	40	62313	22	21623	3785	67	91254	3890	0·04
1	500	127	64049	161	76131	85280	368	166455	90940	0·75
—	—	9	5870	139	128246	418907	169	139781	429699	3·68
1	1124	16	42159	69	37030	50118	158	90034	54130	0·60
2	1800	19	9069	46	39141	34955	103	68012	38607	0·59
—	—	7	3580	40	32365	20759	54	41992	21035	0·50
19	15609	2891	1514875	3702	3771129	9094511	7310	5527876	9343124	1·69
							1884	2589191	4669554	

Ezenfelül megjegyzendő még, hogy :

a) Az utolsó évi magvetés után szaporodott a községi faiskolák faállománya több millio fiatal csemetével.

b) A faiskolákból kiszedetett ez utolsó évben befásítási célokra gazdasági fa 5,600.000 db., és magánosoknak eladott gyümölcsfa 1,235,000 db.

Ezen statistikai táblázat összeegyeztetve az 1875-ik évi állapotokkal, midőn tudniillik munkásságomat üres kézzel megkezdtem, jelentékeny előmeneteleket mutat be a községi faiskolai ügynek a közigazgatási téren történt felkarolása folytán; de kevésbé a gyakorlati munkásságra és azzal kapcsolatos szakoktatásra, melynek nehézségeit a vallás és közoktatásügyi m. kir. nmlgu miniszterium hivatott csak legyőzni, miután a községi faiskolák kezelésére a közoktatási törvény rendeleténél fogva utalt néptanítók azon miniszterium rendelkezése alá tartoznak.

Azonban a közigazgatási bizottságoktól, hol tudniillik fentemlitett megkereső levelem már tárgyalva volt, eddig is megnyugtató értesítéseket vettem, a mennyiben elhatározva lett, és a határozatok végrehajtására a járási szolgabírák illetőleg a tanfelügyelőségek utasítva lettek:

1. Hogy ott, hol eddig még alkalmas tér faiskolául kihasítva nem volna, ilyenek kihasítassanak.

2. Hogy a faiskolák alkalmas kerítéssel a károsítások ellen megvédessenek, és azok valamint eddig illetéktelen célokra használtak minden szükséges felszereléssel ellátva tancélokra átadassanak.

3. Hogy a faiskolákat kezelő néptanítók hiányzó szakismeretük kiegészítéseül és a szakbeli üzlet fölötti tájékozásul a faiskolák hivatalos közlönye — mely uton az illetékes rendeleteket és utasításokat veszik, illető eljáráságuk által részükre megrendeltessék.

4. Hogy az egyházi hatóságok mint a felekezeti népisiskolák felügyelői a tanfelügyelőségek közvetítésével ez ügyet hathatósan előmozdítsák, különösen az egyházi és tanítói gyűlések alkalmával nyújtandó gyakorlati előadá-

sokkal, utmutatásokkal a kölcsönös oktatás berendezésével.

Kilátásban van ennél fogva, hogy ez ügyre a közigazgatás terén behatóbb figyelem lévén fordítva, mindinkább lendületnek fog indulni, annál fogva is, mert munkásságom kezdetével ajánlatba hozott és az idő óta folyton előmozdított községi faiskolai szabályrendeletek a vidéki viszonyok számbavételével idáig már 28 megyében *) alkotva és életbe léptetve vannak, és ezek között öt megyében **) általam ajánlott azon berendezéssel, hogy járasonként a néptanítók sorából azok legalkalmasbjai mint vándortanítók és faiskolai felügyelők működjenek az illető járási szolgabírák támogatása mellett. Ezen utóbbi berendezés ha megynként keresztül vezethető volna, lenne a legkevesebb költséggel legtöbb sikert ígérő, mert támogatva a szolgabíró által a rendeletek végrehajtása biztosíthatnák, és együtt a szakban kevésbé jártas tanítók szakoktatásban is részesülnének, azon az illető község által fizetendő 2 frt napi-díjért, melylyel terhelhetnek a vándortanító évenként két izbeni látogatásával.

A közoktatási törvény által a gazdaság és különösen a kertészet gyakorlati oktatására utalt néptanítók hiányzó szakismeretük előmozdítására és buzgalmuk felkeltésére létre hoztam államsegély igénybe vétele nélkül szakbeli utmutató folyóiratot magyar, német, román, szláv és vend nyelven, s bár mint tellebb érintettem, legtöbb megyében az iránt rendelkezés történt, sőt a községek költség előirányzatában felyéve is van, a rendeletek végrehajtása körül napirenden lévő mulasztások folytán a néptanítók e részben is fogyatkozást szenvednek, pedig kényszeríteni a néptanítókat alig lehet oly hivatás betöltésére, melyhez nem

*) Faiskolai szabályrendeleteket hoztak következő megyék: Alsó Fehér, Bács, Bodrog, Baranya, Bars Borsód, Csanád, Csik, Esztergom, Fehér, Győr, Háromszék, Heves, Hont, Jász-N.-Kun Szolnok, Komárom, Maros Tor-da, Nógrád, Nyitra, Pozsony, Szilágy, Somogy, Sopron, Tolna, Temes, Torna, Trencsén, Veszprém, Zemplén.

**) Következő megyékben: Heves, Nyitra, Sopron, Veszprém, Zemplén.

értenek, és mely ismeretek megszerzésére nekik alkalom nem nyújtatik.

Valamint a községi faiskolák berendezésénél, azonképen a kertipar és azoknak ma már nagyfontosságra emelkedett nagytermelése és kivitele felfokozása körül kifejtett munkásságomban alkalmazkodva állami pénzvviszonyainkhoz, csakis saját erőmre támaszkodva, némi eredményeket felmutatni képes vagyok, jelesen:

Az adott viszonyok között közreműködtem a minden vidék viszonyai által kijelölt kertipar termények nagytermelése kifejtésénél, a piacra vezetésénél, és különösen a szállító és forgalmi eszközök és az üzleti igények érdekében a külkivitel felfokozni; és ezen közbenjárásomnak sikerült különösen a gyümölcs és szőlőkivitel az előbbi évekhez képest megkétszerezni, mely ma az évi 2 millió ft bevételt jóval meghaladja, öregbülve azonfölül a múlt évben piacra vezetett hagymával, mely a hamburgi piacon a tengeri hajók felszerelésénél a spanyol és portugál terménynek elejbe tétetett, és melyből a múlt első évben közbenjárásommal 100 ezer mázsa szállított a hamburgi piacra.

Sajnos, hogy a házi ipar nem képes még ez időben a gyümölcsszállító kosarakkal a szükségletet fedezni, ennél fogva a gyümölcs és szőlőkivitel után közgazdászati bevételünk tetemes részét a külföldi gyártású kosarak feléméztik.

A magtermelés meghonosítására a termelt magvak beváltásával kapcsolatosan csak a múlt 1876-ik évben általam megindított mozgalom már az első évben a termelés és kivitel megtízszerezésében valja be eredményét, és azon körülményben, hogy nevezetesen a luczerna mag a délnémetországi piacokon, hová az utóbbi magivadban 20,000 mázsa kivitetett, a magyar termény a termelés józanabb kezelése és a piacra előkészítése következtében úgy az árakra valamint a keresletre nézve versenyzett a francia luczerna maggal. Ekként áll ez egyéb takarmány-növények magvaival is, melyek termelése a mindenkinek ked-

vező viszonyu vidéken napról napra nagyobb mérveket ölt;*) a kerti növények magvai termelése, mi különben évenkénti egy pár millio frttal terheli közgazdászati mérlegünket, a kisiparhoz tartozván, azt csak a községi faiskolák munkássága telélbresztésével lehet a néptanítók és lelkészek utján az iparnak megfelelő berendezéssel majdan megindítani.

Végre megjegyzem, hogy midőn a befásítások körül tanácscsal, tervekkel, utbaigazítással és a befásítási anyag beszerzésével közreműködöm; midőn a jelesebb és minden vidék eltérő viszonyainak megfelelő gyümölcsfajok terjesztésével segítségre vagyok; midőn saját veszélyemre létrehozott mintafaiskolám az ország minden vidékéről látogatóknak gyakorlati oktatásul szolgál; midőn az általános kertipar kifejtésénél mindenkinek megkeresésére, szolgáltatára állva, ez ügyet az adott körülmények között előmozdítani törekszem; azon kérést intézem az ország gazdaközségéhez, s főkép az országos ügyeket intéző vagy azok intézésébe befolyással bíró körökhöz, hogy a befásítás és a hazai kertipar ügyét felkarolni s ez iránybani működésemet kitelhetőleg támogatni méltóztassanak.

R.-Palotán, 1877. november 20-ik napján.

Lukácsy Sándor.

min. biztos.

*) Ez időben nagyobb mérveket öltött a magtermelés:

a) Luczerna magra: Békés, Csongrád és szörványosan azokhoz szomszéd megyékben.

b) Vörös herére: Bars, Gömör, Vas és Zala megyékben.

c) Fűmagtermelés: Bars, Hont és Nyitra megyében.

d) Takarmány és czukor-répa magtermelés az ország minden vidékén előre halad.

A községi faiskolák hivatalos közlönyei.

A NÉP KERTESZE

mint a községi faiskolák hivatalos — a kertipar és befásítás szakbeli közlönye megjelenik havonként kétszer 5. és 20. napján.

Szerkeszti: **Lukácsy Sándor.**

Előfizetési ára: egész évre 3 frt — félévre 1 frt 50 kr.

Közli ezen lap a kormány — a hatóságok — és a faiskolákat rendező ministeri biztos ez érdekü rendeleteit — intézkedéseit, — hoz gyakorlati szakbeli utasításokat és szakezikkeket fametszetü ábrákkal felvilágosítva, — minden e téren mozgalmakról, találmányokról és felfedezésekről tájékoztatást nyújt. — Üzleti közös tárczája nyitva áll minden szakbeli beszerzések és eladások díjmentes hirdetésére, annál fogva a hazai kertipart az üzleti téren is előmozdítja.

Előfizetési megrendelések hivatalból a faiskolákat rendező ministeri biztoshoz **R.-Palotára** — különben **Mautner Ödön** magkereskedése céghez **Budapestre** intézendők, legkényelmesben posta-utalványokkal.

Német nyelven „**Der Volksgärtner**“ ugyanazon berendezéssel **Frommer A. Herrman** magkereskedésében egész évi előfizetési ára 3 frt.

Román nyelven „**Economulu**“ **Papu István** szerkesztése mellett **Balásfalván** megjelenik, előfizetési ára évenként 3 frt.

Vend nyelven „**Prijátel**“ **Augusztich István** szerkesztése mellett **Budapesten** megjelenik, előfizetési ára negyedévre 90 kr.

Szláv nyelven „**Svornost**“ megjelenik **Besztercebányán**, előfizetési díja egész évre 6 frt. — (Ideiglenesen — míg e szaknak megfelelő olcsóbb berendezése eszközölhető leend.)